

D I E N O S Z I N I O S
1945 m. spalio mėn. 28 d.

26

Prezidento Trumano kalba. Vakar J.A.V. buvo švenčiama laivyno šventė. Didžiausios iskilmes buvo Newyorko uoste. Iskilmiu metu pasake kalbą JAV prez. Trumanas. Pradžioje kalbos jis priminė, kad ta Amerikos vyra, kuris daugiausia prisidejo prie Amerikos stiprinimo ir prie Amerikos ir sąjungininkų laimėjimo. Jis siekdamas taikos ir demokratijos idealu ir savo gyvybę paaukojo. Tas vyras yra Rooseveltas. Toliau prez. Trumanas pareiškė, kad pasiektas laimėjimas ir ginklai padedami, bet ir taikos metu Amerika turės didžiausia laivyną ir stipriausia aviaciją ir sausumos kariuomenę pasaulyje. Amerika nenori jokių svetimų teritorijų, bet karinius atsparos punktus, kurie yra būtina reikalingi Amerikos saugumui, Amerika pasilaikys ir toliau. Stipri karine jėga Amerikai reikalinga: 1) kartu su sąjungininkais laiduoti taikos sąlygų nugalėtiesiems vykdymą, 2) atlikti karinius išpaireigojimus Suv. Tautų Org.-jai pastovios ir teisingos taikos išlaikymui, reikalui esant, panaudojant jėgą, 3) apsaugoti Amerikos tautų nepriklausomybę, 4) atlikti J.A.V. konstitucijoje numatytus uždavinius, t.y., apsaugoti ir ginti JAV. Nepriklausomybę. J.A.V. užsienio politika vedama pagal šiuos dėsnius: 1) Amerika nenori jokio savo teritorinių sričių išpletimo bei politinių ar kitų pirmenybių. Amerikos tikslai yra pilnai suderinami su kitų valstybių tikslais jų atžvilgiu, Amerika neturi jokių puolamųjų planų. 2) Amerika tikisi taikai atstatyti suverenumą tų tautų, kurioms jie per jėgą buvo išplestas. 3) Amerika nesutiks su jokiais teritoriniais pakeitimais, jeigu jie bus padaryti ne su tų gyventojų valia. 4) Amerika nori, kad kiekvienai tautai būtų leista laisvai išsirinkti savo vyriausybę ir pasirinkti valstybinę formą. 5) Amerika kartu su kitais sąjungininkais padės nugalėtiesiems krastams išsirinkti laisvą, demokratiską rinkimą vyriausybę ir ikurti tikrąją demokratiją, išnaikinant visas fašizmo ir nacionalsocializmo likučius. 6) Amerika nepripažins vyriausybės tų tautų, kurioms vyriausybę bus pastatyta kitai valstybei spaudžiant. Dažnai sutrukdyti tokios vyriausybės pastatymą yra neįmanoma, bet Amerikos niekas neprivers tokia vyriausybę pripažinti. 7) Amerika mano, kad jūros ir visos tos upės, kurios sudaro valstybių sienas, turi būti laisvos ir naudojamos visu valstybių, didelių ir mažų. 8) Ir didelės ir mažos tautos turi turėti teisę į pasaulio žaliavas bei pasaulio prekybą. 9) Visos valstybės vakarines sritis (Amerikos kontinento) turi gyventi geruose kaimyniniuose santykiuose ir bendradarbiauti be jokios itakos iš šalies. 10) Amerika nori, kad ukinis pasaulio bendradarbiavimas būtų taip sutvarkytas, kad jis būtų tikrintas vienu metu ir gera gyvenima ir mažoms ir didelėms tautoms ir nugalėtu baimė ir varga. 11) Amerika des visas pastangas, kad visame pasaulyje būtų visiška galvojimo ir tikejimo laisvė. 12) Amerika mano, kad yra būtina pasaulinė sąjungta tautų org.-ja, į kurią įeitu visos, taika mylinčios tautos ir gresmės taikai atžvilgiu būtų apsisprendusios bendriems veiksams. Toliau prez. Trumanas pareiškė, kad dabartinė tarptautinė padėtis yra labai sunki, bet nėra jokių nuomonių skirtumų, kurie būtų neišsprendžiami ar nenugalimi. Tam išsprendimui reikia bendro susipratimo, bendradarbiavimo ir bendros bazės. Atomines energijos išradimas iškėlė naujų tarptautinių problemų, kurios turi būti išspręstos ta pačia bendradarbiavimo dvasia. Atomine bomba Amerikos užsienio politikos nekeičia, bet reikalauja greitesnio ir energingesnio jos įgyvendinimo. Pasitarimai dėl atomines bombos su Anglija ir Kanada bus pradėti artimiausiomis dienomis, o kiek vėliau ir su kitomis valstybėmis. Pasitarimuose bus pasikeista tik principiniai nuomonės, bet ne gamybos paslaptis. Atomine bomba ir kiti nauji ginklai Amerikos rankose nėra gresmė kitoms valstybėms. Amerikos dalyvavimas abėjuose karuose pilnai parodė pasauliui geras Amerikos intencijas. Amerika skaito save šventu patikėtiniu atomines bombas paslaptis ir pasaulis gali tikėti, kad jie tas pareigas šventai išpildys. Amerikos tauta tiki, kad tuojau Suj. Tautų Org.-jos remuose prasidės toks geras bendradarbiavimas tarp visu pasaulio valstybių, kad atomines energijos naikinamasis darbas atsidurs visiems laikams už įstatymo ribų ir jo niekad neteks panaudoti. Siam tikslui Amerika dirbo iki šiol ir dirbs ir toliau. "Amerika sieks šio tikslo visomis savo jėgomis, visa kantrybe ir visu protu", baigė prez. Trumanas. Gautas atsakymas į visu mūsų pasirašytą memorandumą. 1945 m. spalio mėn. 27 diena buvo pakviesti lietuviai, latviai ir estų tautinių grupių Rebdorfo ir Eichstaetto lageriuose atstovai į Mil-Gov.. Tęn jiems vienas majoras paskaite gautą atsakymą iš Eisenhowerio stabo į bendrą lietuvių, latvių ir

estu peticija (istikruja ant stalo gulejo tik lietuviu s.m.VIII.iteiktas memorandumas "Eichstaetto karind vyriausybei memorandumas lietuviu padeties isaiskinio reikalu").Prie memorandumo buvo prijungtas gautas is Eisenhowerio stabo atsakymas,kuris buvo perskaitytas be 1-jo §.Perskaicius buvo padaryta po viena nuorasa kiekvienam atstovui,kurio vertima cia duodame: Nuoraso vertimas.Peticija perduota karinio dalinio H 6 H 2, 3 r d I n d, H q US F E T, 3 oct 1945.

2) US vyriausybe nepripazista Sovietu Sajungos priesmoniu tautu Estijos,Latvijos ir Lietuvos teritorijas.Siu krastu tautieciai yra tautojami lygiai taip pat,kaip ir neutraliu krastu issklaidyti asmenys, jei jie tapo issklaidyti del nuo karo kilusiu priezasciu,atitinkamai 338 administracinio memorandumo Nr.39,Vyriausiojo Sajungininku Ekspediciniu pajegu Stabo.

3) Kol Sovietu Sajunga Estus,latvius ir lietuvius skaato sovietu pilieciais,visi tu tautybiu asmenys gali buti repatrijuoti,jei jie nori grizti namo savo laisvu noru.Negana to,tie asmenys turetu buti paraginti grizti i savo teviskes visomis pagristomis itikinimo priemonemis.Sovietu repatrijacijos atstovams,jeigu jie lydimi US. karininku,leidziama iesti i estu,latviu ir lietuviu surinkimo centrus (stovyklas-vert.) tikslu itikinti siuos asmenis grizti i savo tevyne, su salyga,kad tokia akcija gales buti pravesta taikiu budu.

4) Turetu buti isaiskinta visiems estams,latviams ir lietuviams,kad nebus repatrijuoti pries ju nora ir kad ju aprupinimas Saj.Tautu issklaidytu asmenu surinkimo centruose (jeigu jie buvo ten priimti kompetentingu karines valdzios organu) bus tesiamas tol,kol jie gales buti jiems sutinkant repatrijuoti,arba kol gales buti padarytas susitarimas tinkamam ikurdinimui kituose krastuose.

Gen. Eisenhowerio pavestas:

(parasas)L.WURZEL

(spausd.)L.WURZEL

Kapitonas,AGD,

Generolo adjutanto pavaduotojas.

Skaitydamas si rasta majoras kai kurias vietas placiau paaiskino savais zodziais:

prie 3 punkto,kad Sovietu repatrijacijos atstovai savo itikinimo bei paraginimo grizti namo akcija gali vesti tol,kol nekila koks nors triuksmas ar pasipriesinimas is stovyklos gyventoju tarpo,ar ragintojai patys nesiima kokių nors grasinimo priemoniu;

prie 4 punkto, kad aprupinami issklaidytu asmenu surinkimo centruose turi teise buti tik tie asmenys,kurie i tuos centrus yra priimti kompetentingu karines valdzios bei UNRRA organu,bet ne tie,kurie sauvaliskai keliauja is stovyklos i stovykla ar net is Anglu bei Prancuzu zonu i Amerikieciu zona,pastarieji neturi teises gyventi tuose centruose (stovyklose).